

End Semester Examination, 2021**Semester - III****Sanskrit****PAPER - SAN-305**

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

(सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च प्रदेयम्)

1. यथानिर्देशमुत्तरं दीयताम् -
- क) यथानिर्देशं प्रश्नाः समाधेया - **2×2=4**
- i) तर्कभाषानुसारेण प्रत्यक्षस्य लक्षणं किम्? प्रत्यक्षं कतिविधम्? कानि च तानि ?
- ii) संयुक्तसमवायसन्निकर्षः कः?
- iii) सोदाहरणं निमित्तकारणस्य लक्षणं निरूपयत ।
- iv) न्यायमते प्रमाणं कतिविधम्? कानि च तानि ?
- ख. प्रश्नद्वयं समाधेयम् - **2×2=4**
- i) भाषापरिच्छेदस्य रचयिता कः? ग्रन्थकारेण अस्य ग्रन्थस्य का टीका रचिता।
- ii) व्याप्तेः पूर्वपक्षलक्षणं लक्ष्ये संगमयत ?
- iii) पूर्वपक्षलक्षणे साध्यवान् केन सम्बन्धेन ग्राह्यः? तदभावे कः दोषः?
- iv) भाषापरिच्छेदानुसारं व्याप्तेः लक्षणमेकं लिखत ।
- 2.क) यथेच्छं द्वयोः व्याख्या कार्या- **4×2=8**
- i) साधकतमं करणम् ।
- ii) यथार्थानुभवः प्रमा ।
- iii) उपमानप्रमाणम् ।

(Turn Over)

ii) इन्द्रियार्थसन्निकर्षः ।

ख. द्वयोः व्याख्या कार्या -

4×2=8

i) साध्यवदन्यश्च साध्यवत्त्वावच्छिन्न प्रतियोगिताकभेदवान् बोध्यः ।

ii) ननु केवलान्वयिनि ज्ञेयत्वादौ साध्ये साध्यवदन्यस्य अप्रसिद्धत्वात्
अव्याप्तिः ।

iii) अत्र येन सम्बन्धेन साध्यं तेनैव सम्बन्धेन साध्यवान् बोध्यः ।

iv) तत्र परम्परया रूपत्वव्याप्यजाति त्वस्यैव साध्यतावच्छेदकत्वात् ।

5. यथानिर्देशं समाधेयम् -

8×2=16

क) तर्कभाषानुसारेण प्रत्यक्षस्य लक्षणं विभागं च आलोचयत ।

अथवा

हेत्वाभासः कः ? हेत्वाभासस्य विभागम् आलोचयत ।

ख) व्याप्तेः पूर्वपक्षलक्षणम् अव्याप्त्यतिव्याप्ति दोषनिवारणपूर्वकं परिकुरुत ।

अथवा

सिद्धान्तलक्षणस्य लक्ष्ये संगतिः अलक्ष्ये असङ्गतिश्च प्रतिपादनीया ।